

EVALUAREA CALITĂȚII VIEȚII LA NIVEL GLOBAL

Svetlana GOROBIEVSCHI, dr.econ., conf.univ. ULIM

In this article the author comes with the message regarding the methodological aspects of life quality evaluation at the global level, which is seen as patrimony and as an important condition in assurance of human development degree and of competitiveness of countries on global arena. The author makes a research and gives examples of two life quality evaluation indexes: Human Development Index and Gini Index, performing the characteristics of their advantages and disadvantages.

The final conclusion of the research is that at the moment there doesn't exist a relevant index of quality evaluation at the global level.

Rolul statului ca structură economică și politică este determinat, în primul rând, de măsura în care acesta satisface nevoile cetățenilor săi, inclusiv cele economice și sociale. Există o corelație între nivelul dezvoltării economice al țării și bunăstarea cetățenilor ei. Marele conducător francez Napoleon Bonaparte susținea: „Pierderea armatei pentru o țară este o tragedie, pierderea imperatorului – este o dublă tragedie, iar pierderea intelectului națiunii este o catastrofă”.

Autorul studiului prezentat încearcă să se manifeste pe marginea aspectelor metodologice de evaluare a calității vieții la nivel global, care este un patrimoniu și o condiție importantă în asigurarea gradului de dezvoltare a civilizației umane și a competitivității țărilor pe arena mondială.

Termenul de calitate a vieții se referă la descrierea și evaluarea naturii și condițiilor de viață. Necesitatea aprecierii calității vieții a fost sesizată pentru prima dată în lume în anii '60 în urma Mișcării pentru Indicatori Sociali. După aplicarea unor programe guvernamentale (educaționale, sociale și de mediu) a apărut necesitatea utilizării unor indicatori care să măsoare eficacitatea acestora în ceea ce privește creșterea calității vieții.

Există două modalități de apreciere a nivelului de calitate a vieții: *aprecierea obiectivă și aprecierea subiectivă*. *Aprecierea obiectivă* se bazează pe indicatorii statistici furnizați de instituțiile de stat și organizațiile neguvernamentale; acești indicatori oferă o evaluare globală cu caracter general asupra nivelului de calitate a vieții.

Aprecierea subiectivă a calității vieții încearcă să identifice elementele cele mai importante în stabilirea standardului de viață al individului de la țară la țară. Aceste măsurări sunt mult mai personale din moment ce ele se bazează pe aprecierile indivizilor asupra calității propriilor vieți.

Dacă aprecierea obiectivă abordează calitatea vieții la nivelul societății, luată în ansamblul său, aprecierea subiectivă coboară la nivelul individului sau al colectivităților cu un anumit specific (politic, geografic, cultural, al standardului de viață etc.).

Modul în care poate fi evaluat nivelul de calitate a vieții derivă din raporturile anuale după anumite dimensiuni ale existenței umane. În această privință, părerile specialiștilor diferă foarte mult.

Această cercetare este axată pe studierea indicatorilor obiectivi ai calității vieții, utilizați de organizațiile internaționale în evaluarea acestora. Aproape anual se realizează o diagnoză a calității vieții prin anchete sociologice reprezentative la nivel național și se elaborează rapoarte sociale pe teme privitoare la calitatea vieții populației. O atenție deosebită este acordată analizei evoluției calității vieții pe componente ale acesteia, cum sunt: *influențele schimbărilor din mediul natural; mediul social; mediul economic; mediul politic; caracteristicile vieții de familie; ocuparea; muncă; șomajul; serviciile sociale*.

Indexul Dezvoltării Umane (IDU) este considerat ca o unitate de măsură standard a dezvoltării umane – un concept, care conform Programului Dezvoltării Națiunilor Unite (UNDP) se referă la procesul de lărgire a opțiunilor persoanelor, oferindu-le oportunități pentru educație, îngrijirea sănătății, venit, angajare etc. Scopul de bază al IDU este de a clasifica țările după nivelul de „dezvoltare umană”.

care de obicei, de asemenea implică determinarea dacă o țară este una dezvoltată, în curs de dezvoltare sau una slab dezvoltată.

Indexul Dezvoltării Umane (IDU) este un indice agregat calculat în baza a trei indicatori:

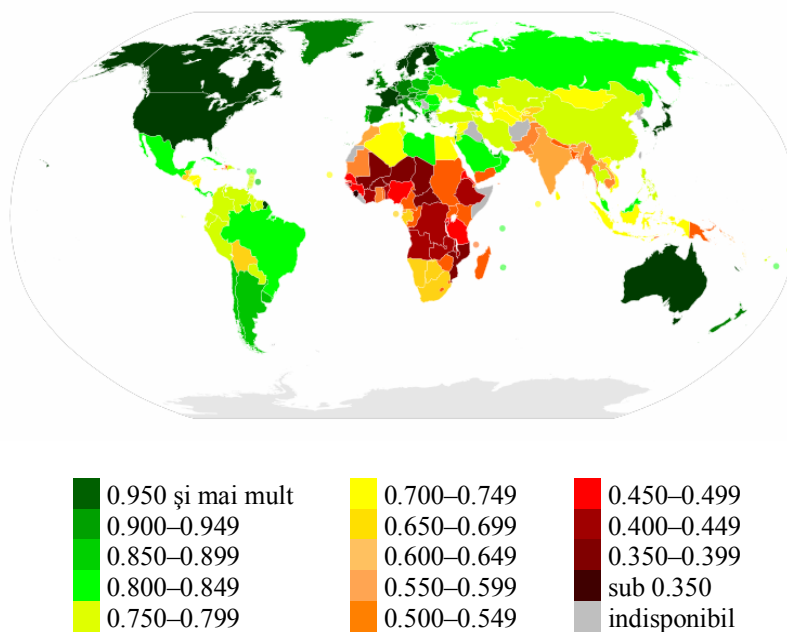
- speranța de viață, ca un indice al sănătății populației și longevității;
- gradul de instruire, apreciat după gradul de cunoștințe și educație;
- satisfacerea resurselor pentru o viață decentă, care se bazează pe

Produsul Intern Brut per capita.

Chiar din start IDU a fost criticat de savanți ca unitate de măsură redundantă, ce adaugă puțin la valoarea unităților de măsură care compun acest indice; ca un mijloc de a oferi o legitimitate ponderilor arbitrare a câtorva aspecte ale dezvoltării sociale; ca un număr cu clasificare relativă, care este inutil pentru comparații intertemporale; dificil de interpretat, deoarece IDU pentru o țară anumită într-un an depinde de nivelurile de venituri, de speranța de viață sau de PIB pe cap de locuitor din alte țări din acest an. Cu toate acestea, în fiecare an, statele-membre ale ONU sunt evaluate și clasificate în funcție de IDU calculat. Dacă IDU este înalt, clasificarea în listă poate fi utilizată ca un mijloc de afirmare națională, dacă IDU este scăzut, el poate fi folosit pentru a evidenția insuficiențele naționale.

Harta lumii conform Indicelui Dezvoltării Umane (2007) este prezentată în figura 1.

Din 1990, când a fost dezvoltat IDU, el este folosit anual de UNDP în Raportul Dezvoltării Umane. Totodată, nu toate statele-membre ale ONU aleg sau sunt capabile să furnizeze statistici necesare pentru calculele acestui indicator, ceea ce nu asigură studierea obiectivă și dinamică a calității vieții.

Fig. 1. Harta lumii conform Indicelui Dezvoltării Umane (2007)

Conform valorii IDU din figura 1 ONU grupează țările lumii în trei categorii.

Grupul întâi, cu nivelul ridicat de dezvoltare, este compus din țările dezvoltate, în care toți parametrii enumerați sunt în creștere permanentă.

Grupul doi, cu nivelul de dezvoltare medie, este compus din țările slab dezvoltate ale Africii și Asiei. Aceste țări nu au șanse de a deveni cândva dezvoltate.

Se atribuie la *grupul trei țările cu nivelul de dezvoltare scăzută*, în care se menționează factorul uman cu un înalt grad de studii și nivelul subdezvoltat al economiei sau viceversa, cu nivelul destul de înalt de dezvoltare a economiei și neadecvat subdezvoltat al factorului uman. În acest grup se află și Republica Moldova. România se află în cale spre trecere la grupul întâi.

Analiza datelor obținute ale IDU permit să deducem următoarele concluzii:

- nu se poate considera relevant indicele pentru măsurarea nivelului de dezvoltare umană: acesta nu include indicatorii importanți ce se referă la inegalitatea socială – respectarea drepturilor omului și libertățile politice;
- schimbările în valoarea și clasamentul IDU rezultă din actualizarea și revizuirea datelor pentru fiecare dintre cele trei componente ale IDU, cât și schimbările reale în nivelul dezvoltării umane în diferite țări;
- valoarea și clasamentul IDU nu sunt comparabile cu alte ediții din alți ani ale RDU și nu exprimă valoarea reală în dinamică;
- IDU măsoară doar realizările medii ale unei țări și nu include gradul dezechilibrului de genuri în aceste realizări;
- standardul de viață variază de la o țară la alta. Ceea ce se poate cumpăra cu aceeași sumă de bani diferă de la o țară la alta. Pentru a compara *standardele de viață*, trebuie să se ia în considerare aceste diferențe de putere de cumpărare (SPC);
- comparabilitatea țărilor la capitolul calității vieții se poate asigura numai prin stabilirea în fiecare țară a prețului unui ”coș” comparabil și reprezentativ de produse și servicii și prin exprimarea prețului acestuia.
- standardul puterii de cumpărare (SPC) elimină diferențele de preț între țări, astfel încât PIB pe cap de locuitor în SPC permite o comparare reală a standardelor naționale de viață la nivel regional (UE ș.a.);
- calitatea vieții și competitivitatea țărilor pe arena mondială sunt în legătură cauză-efect. Raportul Global al Băncii Mondiale pe marginea Competitivității țărilor lumii confirmă acest fapt.

O alternativă de măsură, concentrându-se la cantitatea de sărăcie într-o țară, este

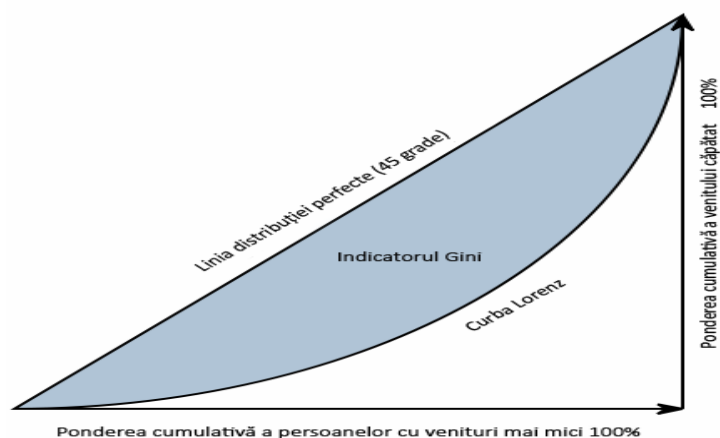
Indicele

Sărăciei Umane, acesta fiind posibil de calculat prin **Indicatul Gini**.

În sistemul de coordonate, pe ordonată se reprezintă procentajul de venit național însușit, iar pe abscisă se înscriu categoriile de populație beneficiare ale respectivului venit.

Populația se grupează în ordinea creșterii venitului mediu disponibil pe o persoană, apoi este împărțită în 5 grupuri egale, din care fiecare cuprinde 20% din populație. Ca rezultat, quintila I cuprinde 20% din populația cel mai rău asigurată, a II-a quintilă – următoarele 20% etc., a V-a quintilă – 20% din populația cea mai bine asigurată.

Dacă ar exista o repartiție perfect egală a veniturilor între toți membrii societății, atunci curba Lorenz ar coincide cu *curba egalității absolute*. Și cu cât diferențierile dintre veniturile diferitelor categorii de populație sunt mai mari, curba capătă o formă mai bombată. Folosind curba Lorenz se poate calcula inegalitatea relativă a veniturilor, numită **coeficientul Gini**, exprimat ca raportul dintre aria zonei gri și aria triunghiului (figura 2). Coeficientul Gini este o măsură de dispersie statistică utilizată ca o măsură a inegalității sociale în distribuția de venit sau a inegalității distribuției de avere. Este definit ca un raport între valorile 0 și 1: un coeficient Gini scăzut indică mai multe venituri egale sau egală distribuție a bogăției, în timp ce un coeficient Gini înalt indică mai mult distribuție inegală.

Fig. 2. Exprimarea inegalităților în distribuția veniturilor prin curba Lorenz

Valoarea 0 corespunde egalității perfecte (fiecare având exact același venit) și 1 corespunde inegalității perfecte (în cazul în care o persoană are toate veniturile, în timp ce toată lumea are venit zero). Coeficientul Gini cere ca nimeni să nu aibă un venit net negativ sau avere negativă. La nivel mondial coeficienții Gini variază de la aproximativ 0,232 (în Danemarca) la 0,707 (în Namibia). Cele mai multe state au coeficientul Gini în intervalul dintre 0,25 și 0,50.

Indicatorul Gini se calculează în valoare procentuală, iar exprimat prin coeficientul Gini, constituie parte componentă a unui întreg. Astfel, Danemarca are indicele Gini de 23,2%, iar coeficientul Gini are valoarea de 0,232.

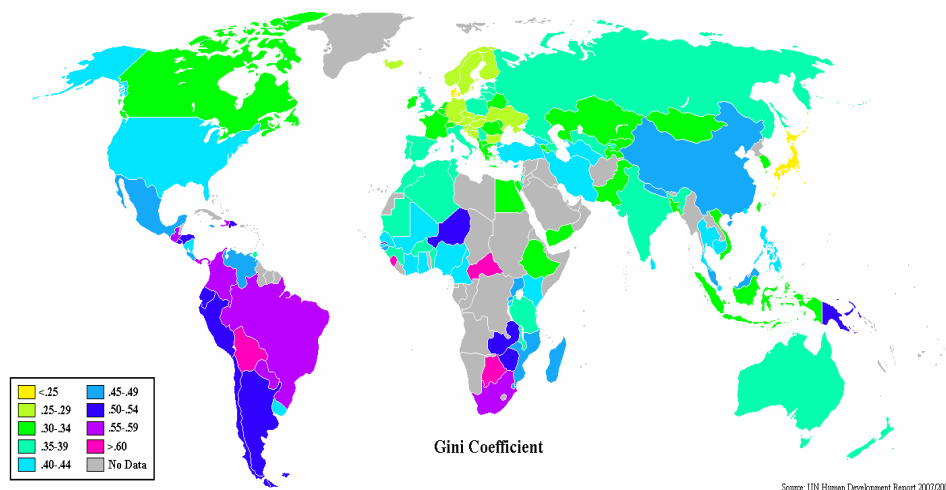
Indicele Gini al veniturilor în lume

În timp ce cele mai dezvoltate națiuni europene tind să aibă indicii Gini între 24 și 36, indicii Gini în Statele Unite și în Mexic sunt ambii mai sus de 40, care confirmă faptul că Statele Unite și Mexic au o mai mare inegalitate a veniturilor dintre păturile favorizate și nefavorizate. Utilizarea indicatorului Gini poate ajuta la cuantificarea diferențelor de bunăstare și politicilor de compensare a veniturilor existente în diferite țări. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere faptul că coeficientul Gini poate fi nerelevant, atunci când este folosit pentru a face comparații între țările mari și mici. Indicele Gini la nivel mondial a fost estimat de către diferite țări între 56 și 66.

Corelația indicelui Gini cu PIB pe cap de locuitor

Țările sărace (cele cu un nivel scăzut al PIB) au în general valoarea indicelui Gini mai mare, între 40 și 65, cu extreme la 25 și 71, în timp ce țările bogate înregistrează indicele Gini mai mic (cu valoarea sub 40). Cei mai mici coeficienți Gini (sub 30) se înregistrează în Europa continentală. În general, există o corelație invers proporțională dintre Coeficientul Gini și PIB pe cap de locuitor. Excepție fac statele bogate: SUA, Hongkong și Singapore, care au coeficienți Gini înalți și PIB pe cap de locuitor la fel este înalt.

În multe dintre fostele țări sovietice și în cele în curs de dezvoltare (de exemplu, Brazilia), economia subterană ascunde multe din venituri. În acest caz, statisticile câștigurilor/bogației înregistrează veniturile cu mari erori (de exemplu, în regiunile cu venituri mai mici se poate modifica Coeficientul Gini, fie în sus, fie în jos).

Fig. 3. Harta lumii conform indicatorului Gini
Sursa: UN Human Development Report 2007/2008

Avantajele Coeficientul Gini ca măsură a inegalității

În opinia autorului, avantajul principal al Coeficientul Gini constă în faptul că acesta măsoară mai veritabil inegalitatea de venituri prin intermediul unei analize dinamice, mai degrabă și mai profund decât o variabilă nereprezentativă a celei mai mari părți a populației, cum ar fi venitul pe cap de locuitor sau produsul intern brut.

Acest indicator poate fi folosit pentru a compara distribuțiile de venituri a populației în diferite sectoare, precum și țări, de exemplu, în multe țări coeficientul Gini pentru zonele urbane diferă de cel al zonelor rurale (deși în Statele Unite indicatorii sectoarelor urbane și rurale sunt aproape identici).

Este suficient de simplu în calcul, poate fi comparat în diferite țări și este ușor de interpretat. Statisticile PIB sunt adesea criticate că acestea nu sunt comparabile, deseori necesitând modificări pentru întreaga populație în condițiile instabilității prețurilor; coeficientul Gini demonstrează cum s-a schimbat venitul pentru săraci și bogați în dinamică. Dacă coeficientul Gini este în creștere, precum și PIB, sărăcia poate să nu se reducă pentru majoritatea populației.

Coeficientul Gini poate fi folosit pentru a indica cum s-a schimbat modul de distribuire a venitului într-o țară într-o perioadă de timp, fiind posibil a analiza inegalitatea în dinamică, dacă aceasta este în creștere sau în descreștere.

Coeficientul Gini satisface patru principii importante:

- *confidențialitate*, nu contează cine sunt persoanele cu salarii ridicate și salarii mici;
- *independența scării*: coeficientul Gini nu ia în considerație dimensiunea economiei, modul în care aceasta este măsurată, sau dacă este o țară bogată sau săracă;
- *independența populației*: nu contează cât de numeroasă este populația țării în proces de evaluare;
- *principiul de transfer*: dacă venitul (mai puțin decât diferența), este transferat de la o persoană bogată la o persoană săracă, distribuția rezultată este mult mai egală.

Dezavantajele Coeficientului Gini ca o măsură a inegalității veniturilor

Coeficientul Gini al diferitelor grupuri de oameni nu poate fi atins în medie pentru a obține coeficientul Gini al tuturor oamenilor din grupuri: dacă un coeficient Gini ar fi calculat pentru fiecare persoană, ar fi întotdeauna zero. Pentru o țară mare, din punct de vedere economic, un coeficient pe țară va fi mult mai mare dacă va fi calculat ca un întreg decât va fi calculat separat pentru fiecare dintre regiunile sale.

De aceea este dificil a compara scorurile calculate ale coeficientului Gini pentru fiecare țară în cadrul UE cu scorul obținut într-o țară. Prin exemplu, valoarea totală a coeficientului Gini care este utilizată la moment pentru UE ar fi 31,3, care este însă

mult mai mică decât cea a Statelor Unite, 45, în timp ce și în UE sunt țări (Australia, Norvegia, Islanda, Canada) cu nivelul de viață corespunzător nivelului de viață din SUA.

Curba Lorenz poate minimiza valoarea efectivă a inegalității veniturilor în cazul în care gospodăriile mai bogate ar fi capabile să utilizeze mai eficient veniturile decât gospodăriile cu venituri mai mici. Din alt punct de vedere, inegalitatea măsurată poate fi rezultatul utilizării mai mult sau mai puțin eficientă a veniturilor gospodăriilor proprii.

Economiile cu venituri și coeficienții Gini similari pot avea distribuții de venituri foarte diferite. Aceasta are loc, deoarece curbele Lorenz pot avea diferite forme și același randament al coeficientului Gini. Deci, coeficientul Gini mai degrabă măsoară veniturile momente decât veniturile pe viață.

Concluzia finală a autorului din studiul prezentat ar fi că la moment nu există un indicator relevant al evaluării calității vieții la nivel global și care ar asigura comparabilitatea țărilor între ele.

Bibliografie:

1. UN Human Development Report 2007/2008.
2. Gorobievski S. Dezvoltarea umană la nivel global. Conferința științifico-practică "Protejarea și promovarea producătorului din Republica Moldova", IRIM, 21 noiembrie 2008.
3. Gorobievski S. The Quality of Life and the migration of people in the Republic of Moldova. International Conference on Business And Economy, 6-8 nov.2008, Constantza, Romania, p.45-58.
4. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_income_equality_cite_note-0
5. http://en.wikipedia.org/wiki/Gini_index

Recenzent: dr. hab., prof. univ. Silvestru MAXIMILIAN